పిరికి గుండె

కోటీశ్వర్రావు ఉద్యోగం సంపాదించాడు. అతనికింకా ఈ విషయం యథార్థ విషయంగా తోచటంలేదు. కలగావుంది. ఏ క్షణానయినా ఈ కల అంతమైపోయి తాను తన పూరిగుడిసెలో కుక్కిమంచములో లేచికూచోవచ్చు. ఒకటి రెండుసార్లు కలలో పూరిగుడిసే, కుక్కిమంచమూ కనిపించినై కూడానూ. మరోసారి కలలో తన ఉద్యోగం చేస్తానని వచ్చినందుకు అధికార్లు తనను మేడమీదినించి వీథుల్లోకి విసిరిపారేసారు; వీథిలో ట్రాములూ బస్సులూ తనమీదుగా తోలటానికి ప్రయత్నించారు.

చిత్రమేమంటే కోటీశ్వర్రావు దరిద్రం అనుభవించినంత కాలమూ చలించలేదు. ఈ దౌర్భాగ్యపు ప్రదేశంలో తనకన్నా దరిద్రులు – ఈ పూరిగుడిసెకూడా లేనివారు – ఏరోజూ సరిగా తిండి తిననివారున్నారని అతనికి తెలుసు. వారికి లేని సంస్కారం తనకున్నది: దారిద్ర్యాన్ని ధైర్యంగా ఎదుర్కోగలగాలి – ఎదుర్కుకున్నాడు. అతను కలంపట్టి ఒక కథో పద్యమో రాసినప్పుడు కూడా దారిద్ర్యాన్ని గురించి ఒక్కముక్క రాయలేదు. కారణం : సాహిత్యంలో సొంతఘోష రాసుకోవటం అతనికి నీచంగా కనిపించింది. తన సమస్యల్ని ఇతర్ల మీద రుద్దటానికి తనకేమి అధికారం వుంది. ఇతర్లంతా ఇంచుమించు సొంత గొడవలే సాహిత్యం లోకి తెస్తున్నారని అతనికి తోచి కష్టం వేసేది. ఆ సాహిత్యాన్ని ప్రజలాదరించటం కూడా అతనికి శోచనీయంగా తోచేది ఒక్కోసారి కలంపట్టితే చెయ్యి వొణికి రాత సాగేదికాదు.

సాహిత్యంలోనూ, భావనా ప్రపంచంలోనూ విలువైన విషయాలన్నీ అభౌతికమైనవి గానే అతనికి తోచేది. రచనలోంచి ఒక నీతో, ఒక తాత్విక విషయమో రాందే అది సాహిత్యమల్లే అతనికి కనిపించేదికాదు. యథార్థ జీవితంలో ఇది పొసగదు. ఒక నీతినిగాని తాత్విక సిద్ధాంతాన్ని గానీ జీవితానికి తగిలించాలని ప్రయత్నిస్తామేగాని, జీవితంలో నుంచి అవి రావటం అతనికెక్కడా కనిపించలేదు. సాహిత్యానికీ జీవితానికీ అదే ముఖ్యమైన తేడా అని కూడా అతడు విశ్వసించేవాడు. తనకు నచ్చిన తాత్వికమైన సిద్ధాంతాలను అతను సులభంగా ఆచరణలో పెట్టగలిగినట్టు కనపడ్డది. అతను అబద్ధం ఆడి ఎరగడు. తన ప్రవర్తనను జయప్రదంగా శాసించగలిగాడు. అతని ఉన్నతమైన ఆశయాలు చాలావరకు

అతన్ని దారిద్ర్యంలో ఉంచటానికి తోడ్పడ్డ విషయం నిజమే కాని, అతను దాన్ని గురించి చింతించలేదు. ముఖ్యంగా దారిద్ర్యం అతన్ని బాధించకపోవటానికి కూడా కారణం ఇదే.

కాని ఇప్పుడు – తీరా ఉద్యోగం సంపాదించినాక – తనలో దారిద్ర్యం గురించిన పిరికితనం ఉందనేది బయటపడింది. ఈ ఉద్యోగం పోతుందనే భయం తన్నెందుకిట్లా నిద్రావస్థలో పట్టుకుని వేధించాలి? ఈపాటి ఆర్థిక బలంతోనే తన నైతిక బలం దెబ్బతిన్నదా? ఏమో! డబ్బు పాపిష్టిది. ఉద్యోగం వొదిలేసిపోతే ? మళ్ళీ ఆగుడిసెలోకేగా? వొళ్ళు గరిపొడిచింది. ఇక సందేహమేమీలేదు. దారిద్ర్యం చూస్తే ఇప్పుడు భయమే: కాస్త ఆలోచించి చూసుకుంటే ఈ భయం నిద్ర అవసరం లేకుండానే తనకు తెలిసివొచ్చేట్టటుంది!

తన పిరికితనం గురించి ఈ విధంగా ఆలోచించిన కొద్దీ నిద్రలో దరిద్రపు కలలు రావటం కొంత తగ్గింది. డబ్బు గురించి మళ్ళీ తాను నిర్లిప్తత సంపాదించుకోవాలని పని పెట్టుకున్నాడు కోటీశ్వర్రావు. కాని నిర్లిప్తత కుదర్లేదు. అన్నీ భయాలే. ఈ క్షణం వరకూ తన జేబులోవున్న డబ్బులు ఇంటిదగ్గిర అప్పుజేసి తెచ్చినవే! ఉద్యోగమైతే వచ్చిందిగాని జీతం డబ్బులు చేతిలో పడేవరకూ తన స్వార్జితమంటూ ఉండదు. ఎక్కడో అప్పుచేసి తెచ్చిన డబ్బు గురించి నైతిక దృష్టి కలవాడికి నిర్లిప్తత సాధ్యమౌతుందా? వొట్టిది. అదీగాక – తన ఉద్యోగం కాస్తా మధ్యలో పోతే? ఏదో చెయ్యరాని తప్పుచేసి తనను అధికారులు ఉద్యోగంలో నుంచి తొలగించి, జీతం డబ్బులివ్వకపోగా జరిమానా తగిలిస్తే?

నిద్రలో, కలలో, వెంటాడే ఈ భయాలు తనకు పట్టపగలే రావటం చూసి ఒక్కసారిగా కోటీశ్వర్రావు ఉలిక్కిపడ్డాడు. అంతదారుణం మామూలు మనుషులకెందుకు జరుగుతుంది? ఎన్ని లక్షలమంది ఉద్యోగాలు చెయ్యటంలేదూ? వాళ్ళకి జరగని దారుణం తనకెందుకు జరుగుతుందీ? తన మనస్సింత బలహీనమైపోయిందేం? తాను ఇంతకాలమూ చేసిన తాత్విక నైతిక చింతన కంతకీ ఫలితం ఇదా?

మొదటి నెల జీతం వచ్చింది. కొంత దగ్గిర వుంచుకుని మిగతాది అప్పులో చెల్లువేస్తూ ఇంటికి పంపాడు. కాని జేబులో నెల ఖర్చుకుగాను ఉంచుకున్న కొత్త నోట్లు తన మనస్సును మాటిమాటికీ ఆకర్షిస్తున్నాయి. జేబులో చెయ్యి పెట్టినప్పుడల్లా అరి చేతికి తగిలి వొళ్ళంతా గరిపొడుస్తున్నది. పక్కనున్న వాళ్ళు చెప్పే మాటలు వినిపించకుండా పోయి సంభాషణ కిబ్బంది కలుగుతున్నది. ఇది నిజంగా అన్యాయం! తనకు కలగవలసిన అనుభవం కాదు. తనకి నిజంగా డబ్బుమీద మమకారం లేదు. ఇది క్రమేణా పోతుంది. తాగుడంటే అసహ్యపడే వాడు మటుకు తాగితే నిషా ఎక్కదా? ఇదీ అటువంటిదే! రెండు మూడు నెల్లు ఈ నోట్లమీద కలగవలిసిన తృణీకార భావం దానంతట అదే కలుగుతుంది.

రెండు మూడు నెల్లు గడిచినాయి. ఇంటిదగ్గిర బాకీ తీరిపోయింది. ఇకనుంచీ

నెలకు పాతిక చొప్పున మిగల్చుకో వచ్చును. దగ్గిరుంటే ఖర్చయిపోతుంది. మీనన్‌లాగా బ్యాంకులో వేస్తే పడివుంటుంది. మీనన్‌కు తనకంటె తక్కువ జీతం. వాడు నెలకు నలభై కూడా బ్యాంకులో వేస్తాడు. వాడు ఉద్యోగం ప్రారంభించి కూడా ఏడాది అయిందో లేదో బ్యాంకులో మూడొందలున్నది.

కాని బ్యాంకు అనగానే పాస్‌బుక్కులూ, సంతకాలూ అన్ని ప్రతిబంధకాలే! ఏమయినా డబ్బు దగ్గిర ఉంచుకోవటం తద్దినం. రోజూ పెట్టె తెరచినప్పుడల్లా కనిపిస్తూ వుంటుంది.

మీనన్ వేసే బ్యాంకులోనే తను కూడా మూడో నెలాఖర్న వచ్చిన జీతంలో నుంచి ఒక పాతిక వేద్దామనిపించింది. యాభై వేసినా ఏమీ కష్టంలేదు. మీనన్ అయితే అరవై వేసును. ఎందుకు వృథాగా డబ్బు తగలెయ్యటం? తను ఎంత దరిద్రం అనుభవించలేదు? తిండీ, బట్టా, గది అద్దే, ట్రాముచార్జీలూ తప్పిస్తే మిగతాదంతా వృథాయేగద?

నాలుగోరోజున పాస్‌బుక్కు చేతికొచ్చింది. కొత్త బుక్కు, చక్కని అక్షరాలతో యాభై రూపాయలూ జమవేసింది. యాభై రూపాయల నోట్లను చూచినా కలగని ఆనందం కలిగింది. ఒకటికి పదిసార్లు చూచుకో బుద్ధి అయింది. దానికింద డజను యాభైలు ఊహించుకోగలిగాడు కోటీశ్వర్రావు. ఆరొందలు! ఒక్క సంవత్సరానికల్లా! వచ్చే సంవత్సరం ఈ పాటికి? కాని భయం పట్టుకుంది! ప్రతినెలా సాధ్యమవుతుందా? తనకు జబ్బుచేసి డాక్టరుకు నూరు పొయ్యవలసి వస్తుందేమో! ఆ జీతం కూడా రాదూ! ఒకవేళ తన చెల్లెలుగాని మరెవరన్నా గాని, "ఇబ్బందిలో వున్నాం పదిరూపాయలు పంపు" అంటారేమో?

తన భయాలు చూసి కోటీశ్వర్రావు ఆశ్చర్యపోయినాడు. తనకేం తెగులు పుట్టింది? అందరికీ ఇటువంటి భయాలుంటాయా? ఆ సీతాపతి చిల్లిగవ్వ మిగల్చకుండా జీతమంతా నిశ్చింతగా ఖర్చు చేసేసికుంటాడే? అతన్ని చూసి తను అసహ్యపడలా? కాని తనకన్న వాడికే ఎక్కువ ధైర్యం ఉందే? తనకెందుకీ పిరికితనం?

ఖర్చు అనుకున్నంత పొదుపుగా వెళ్ళటంలేదు. ఎవరో సినిమాకి పిలుస్తారు. కాఫీ హోటలుకు పిలుస్తారు. తన డబ్బుగూడా వాళ్ళే ఇచ్చేస్తారు. ఎంతకాలమని వాళ్ళ ఖర్చున తినటం? రెండుమూడుసార్లు తనే సినిమాలకు ఖర్చు చేశాడు. తనతో తిరిగేవాళ్ళని కాఫీ హోటల్లో మేపాడు. పదిరూపాయల అదనపు ఖర్చయింది. ఆ పదిరూపాయలూ బ్యాంకులో నుంచి తియ్యవలసొచ్చింది. తీశాడు. పాసు బుక్కులో వున్న 50 కాస్తా 40 అయింది. ఆ నలభై అంకె చూస్తున్న కొద్దీ ఏడుపొచ్చింది. ఆ అంకె అంత దుర్భరంగా వుంటుందని అతనదివరకెన్నడూ ఊహించనైనాలేదు.

పైగా అతనా పదిరూపాయలూ కాషియరు దగ్గిర్నుంచి పుచ్చుకుంటే సిగ్గేసింది. తన పక్కఉన్న వాళ్ళు రెండువందలూ, మూడు వందలూ, పదిహేను వందలూ

పుచ్చుకుంటున్నారు. పదిహేను పచ్చకాగితాలు నిర్లక్ష్యంగా పుచ్చుకొని వెళ్ళిపోతున్న పెద్దమనిషి కేసి దీనంగా చూశాడు కోటీశ్వర్రావు. తనకి డబ్బంటే ఏమిటో అసలు తెలుసునా? యాభై వెయ్యటమూ. ఏడుస్తూ పదిమళ్ళీ తియ్యటమూ. ఇంతే తన జన్మ! ఒక పదివేలు బ్యాంకులో వేసే శక్తి తనకెప్పుడొస్తుంది? డబ్బు తుచ్ఛమయిందే అవుగాక; ఆ మాట అనుకోటానిక్కూడా తన కర్హత లేదే. వెధవ బ్యాంకులో వెయ్యటానికి తనకు పెట పెట లవుతున్నది గదా!

ఇంక ఏమైనాసరే, కోటీశ్వర్రావు ప్రతి కానీ ఆదా చెయ్యాలనుకున్నాడు. పిసినిగొట్టుతనం కాదుసుమా? లాభం అంతకంటె కాదు! కాని దీని అంతేమిటో చూడాలి. చాలా డబ్బుంటే తప్ప తనకు నిజమైన నిర్లిప్తత అలవడదు. తన ఆఫీసులోనే అయిదు వందలూ, నాలుగు వందలూ సంపాదించే వాళ్ళని చూసి ఓర్చలేనితనం కలిగింది కోటీశ్వర్రావుకి. ఎందుకో వాళ్ళు డబ్బుకు గడ్డి తినేవాళ్ళల్లే కనిపించారు.

అనుకున్నంతా అయింది. అతను డబ్బు కూడబెట్టటం ప్రారంభించిన రెండో నెల్లోనే చెల్లెలు పదిరూపాయలు పంపమని రాసింది. కోటీశ్వర్రావు మరో ఆలోచన లేకుండా పంపాడు. కాని తన చెల్లెలు డబ్బుకోసం తనకి రాయటం అన్యాయమనిపించింది. ఆ చెల్లెలు పెళ్ళికి బోలెడంత ఖర్చయింది. తన బావమరిదికి ఉద్యోగం లేదు. అల్లాడుతున్నాడు అది నిజమే. కాని అతను తన దారిద్ర్యాన్ని దీక్షతో సహించక తన చెల్లెలి ద్వారా ఇట్లా రాయించటం పిరికిపని! పంపించటానికి తన కభ్యంతరమని కాదు! అతను కూడా తనలాగే ఏదో చూచుకోకూడదూ? పెళ్ళాం పిల్లలు కూడా కలవాడుకదా?

తను ఏమీ చూచుకోకుండా గడిపిన విషయం ఏళ్ళు కోటీశ్వరరావు కాక్షణాన జ్ఞాపకం రాలేదు.

రాను రాను కోటీశ్వర్రావుకు పిరికితనం తగ్గిపోయింది. పాసుబుక్కులో పెరిగే సంఖ్య అతన్నిప్పుడు గల్లంతు చెయ్యటం లేదు. కాని తన కిప్పుడు డబ్బుమీద నిర్లక్ష్యమూ పోయింది మరి.

"తప్పేముందీ? డబ్బుకన్న ప్రధానమయింది లేదు. డబ్బు వెధవదే కావచ్చు గాక, ప్రపంచం మనని మన డబ్బును బట్టే లక్ష్య పెడుతుంది" అనుకున్నాడు కోటీశ్వర్రావు.

అతనిప్పుడు ధారాళంగా రచనలు కూడా చేస్తున్నాడు. తృణమో పణమో ఇచ్చే పత్రికలకే పంపుతున్నాడు. రాను రాను అతని పై సంపాదన పెరుగుతున్నది. ఏదైనా తర్జుమాలు చేయించుకునీ, ప్రత్యేక వ్యాసాలు రాయించుకునీ అతనికి డబ్బిస్తున్నారు. డబ్బు పుచ్చుకుని అతను ఒక నటుడిమీద ప్రశంసా వ్యాసం రాశాడు.

యుద్ధం వచ్చింది. ఎవరో స్నేహితుడు తన్నొక వ్యాపారంలోకి చేరమన్నాడు. గత

యుద్ధంలో లాగే వస్తువుల ధరలు పెరిగి బాగా లాభం వస్తుందన్నాడు. కోటీశ్వర్రావు తాను పోగుచేసిన అయిదు వందలూ స్నేహితుడికిచ్చేశాడు. ఏవో వస్తువులు కొన్నారు. అమ్మారు. చాలా డబ్బొచ్చింది. వ్యాపారం సాగింది. కోటీశ్వర్రావు భాగం పెరిగింది. ఒక సంవత్సరం కాలంలో అతను రెండువేలు లాభం తీశాడు. ముఖ్యంగా మందులమీద చాలా లాభం వచ్చింది.

గుడ్డల వ్యాపారం చేతామన్నాడు స్నేహితుడు. సరేనన్నాడు కోటీశ్వర్రావు. స్నేహితుడు బొంబాయి వెళ్ళి మల్లులూ, పాప్లినులూ, ట్విల్లూ పట్టుకొచ్చాడు. రహస్యంగా అమ్మారు. చాలా లాభం వచ్చింది.

మరో సంవత్సరం జరిగింది. కోటీశ్వర్రావు అయిదు వేలు చేసుకున్నాడు. వ్యాపారం రకరకాలుగా సాగుతున్నది. ఇప్పుడంతా దొంగ వ్యాపారమే. స్నేహితుడెక్కడెక్కణ్ణుంచో సరుకులు తవ్వుకొచ్చి రెండింతలకీ మూడింతలకీ అమ్మేస్తున్నాడు.

ఉన్నట్టుండి దొంగ వ్యాపారం బయటపడింది. కోటీశ్వర్రావు ఏ మాత్రమూ భయపడలేదు. తనకేమీ తెలియదనీ, వ్యాపారమంతా తన స్నేహితుడే చేస్తున్నాడనీ కోర్టులో చెప్పుకున్నాడు. కోటీశ్వర్రావుకి వ్యాపారం సంగతి పూర్తిగా తెలుసునని అతని స్నేహితుడు రుజువు చేశాడు. స్నేహితుడికి ఎక్కువగా శిక్ష పడింది. కోటీశ్వర్రావు తేలికలో పోయినాడు. రెండు వేలు జరిమానా, ఆరు నెలలు జైలు పడింది.

ధైర్యంగా కోటీశ్వర్రావు జరిమానా కట్టి జైలుకు వెళ్ళాడు. అతని పేర బ్యాంకులో ఇంకా మూడు వేలుంది. ఆర్నెల్లలో యుద్ధం అయిపోయింది. దొంగ మార్కెటు అంతకన్నా అయిపోదు. భయపడటానికిందులో ఏముంది?

మొదటి ముద్రణ : ఆంధ్రజ్యోతి, జూన్ 1946